

สรุปผลวิจัย การอภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบการปฏิบัติที่คาดหวังกับการปฏิบัติจริงในการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียนตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติที่คาดหวังกับการปฏิบัติจริง ในการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียนตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 1

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างประชากรคือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 1 จำนวน 270 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาเป็นฉบับที่สมบูรณ์สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 267 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.88 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เป็นค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน เลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการปฏิบัติที่คาดหวังกับการปฏิบัติจริงในการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียน โดยทดสอบค่า "ที" (t-test) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

จากผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นชายร้อยละ 85.07 มีอายุระหว่าง 41-45 ปี ร้อยละ 23.13 มีวุฒิปริญญาตรีร้อยละ 81.72 วิชาเอกการบริหารการศึกษา ร้อยละ 44.03 และมีระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป ร้อยละ 32.08

2. การเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติที่คาดหวังกับการปฏิบัติจริงในการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียนตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สรุปได้ดังนี้

2.1 ในด้านการวางแผนโครงการสุขภาพในโรงเรียนปรากฏว่า ผู้บริหาร

โรงเรียนคาดหวังที่จะปฏิบัติได้ในระดับมาก แต่ปฏิบัติจริงได้ในระดับน้อย โดยรายชื่อของการปฏิบัติที่คาดหวังที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ จัดให้มีการสำรวจจำนวนครู นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียน จัดให้มีการสำรวจปัญหาสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียน ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนโครงการสุขภาพในโรงเรียนร่วมกัน วางแผนการควบคุมและติดตามการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน การปฏิบัติที่คาดหวังที่อยู่ในระดับน้อยคือ จัดให้มีการสำรวจปัญหาสุขภาพของประชาชนในชุมชน

ส่วนการปฏิบัติจริงที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ จัดให้มีการสำรวจจำนวนครู นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียน จัดให้มีการสำรวจปัญหาสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียน ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนโครงการสุขภาพในโรงเรียนร่วมกัน ส่วนการปฏิบัติจริงที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ จัดตั้งคณะกรรมการสุขภาพในโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย ครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการสุขภาพในโรงเรียน ปรับปรุงแก้ไขการวางแผนโครงการสุขภาพในโรงเรียนให้รัดกุมอยู่เสมอ จัดให้มีการประชุมผู้ปกครอง เพื่อชี้แจงเกี่ยวกับการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการสุขภาพในโรงเรียน เพื่อวางแผนโครงการสุขภาพในโรงเรียน และการปฏิบัติจริงที่อยู่ในระดับน้อยที่สุดหรือไม่ได้ปฏิบัติเลยคือ จัดให้มีการสำรวจปัญหาสุขภาพของประชาชนในชุมชน

2.2 ในด้านการจัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะในโรงเรียนปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด แต่มีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก โดยรายชื่อของการปฏิบัติที่คาดหวังที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ จัดให้มีการดูแลรักษาความสะอาดและการกำจัดขยะมูลฝอยภายในบริเวณโรงเรียนอย่างทั่วถึง จัดให้มีถังใส่ขยะประจำห้องเรียนทุกห้อง จัดให้มีน้ำดื่มน้ำใช้ที่สะอาดและถูกสุขลักษณะเพียงพอ สร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน มีการปฏิบัติที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การให้คำแนะนำแก่ครูในการจัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะในโรงเรียน จัดให้มีระบบการระบายน้ำโสโครกที่ถูกสุขลักษณะในโรงเรียน จัดให้มีการปรับปรุงเนื้อที่บริเวณโรงเรียนให้มีขนาดเพียงพอกับจำนวนนักเรียน

ส่วนการปฏิบัติจริงที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การจัดให้มีถังใส่ขยะประจำห้องเรียนทุกห้อง การปฏิบัติจริงที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ สร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน จัดให้มีน้ำดื่มน้ำใช้ที่สะอาดและถูกสุขลักษณะเพียงพอ จัดให้มีการดูแล

และแก้ไข เกี่ยวกับการระดมถ่ายเทอากาศในห้องเรียน และจัดให้มีการดูแลรักษาความสะอาด และการกำจัดขยะมูลฝอยภายในบริเวณโรงเรียนอย่างทั่วถึง

2.3 ในด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติที่คาดหวังและการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก เช่น เดียวกัน โดยรายชื่อของการปฏิบัติที่คาดหวังที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ จัดให้มีบัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียนทุกคน จัดให้มีการซึ้ง-นำหนัก วัดส่วนสูงของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ จัดให้มีการบริการอาหารกลางวันแก่นักเรียนทุกคน จัดให้มีการให้ภูมิคุ้มกันโรคแก่นักเรียน การปฏิบัติที่คาดหวังที่อยู่ในระดับมากได้แก่ จัดให้มีครูหรือเจ้าหน้าที่ดูแลประจำห้องพยาบาลตลอดเวลา จัดให้มีการตรวจสอบคุณภาพอากาศที่จัดบริการแก่นักเรียน จัดให้มีการทดสอบสายตาและการได้ยินของนักเรียน และแจ้งให้ผู้ปกครองทราบล่วงหน้าก่อนมีการให้ภูมิคุ้มกันโรคแก่นักเรียนทุกครั้ง

ส่วนการปฏิบัติจริงที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ จัดให้มีบัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียนทุกคน จัดให้มีการซึ้งนำหนัก วัดส่วนสูงของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ การปฏิบัติจริงที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ จัดให้มีการให้ภูมิคุ้มกันโรคแก่นักเรียน จัดให้มีเวรยามดูแลความปลอดภัยในโรงเรียนในตอนกลางวันและกลางคืน จัดให้มีการบริการอาหารกลางวันแก่นักเรียนทุกคน จัดให้มีครูควบคุมมารยาทในการรับประทานอาหารของนักเรียน และการปฏิบัติจริงที่อยู่ในระดับน้อยได้แก่ จัดให้มีการติดตามผลการรักษานักเรียนที่เจ็บป่วยที่บ้าน จัดให้มีสวัสดิการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและสวัสดิภาพแก่ครูและบุคลากรในโรงเรียน และจัดให้มีอุปกรณ์สำหรับป้องกันอัคคีภัยในโรงเรียน

2.4 ในด้านการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่เกี่ยวกับสุขภาพปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติที่คาดหวังและการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก เช่น เดียวกัน โดยรายชื่อของการปฏิบัติที่คาดหวังที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การจัดหาหลักสูตร แผนการสอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่เกี่ยวกับสุขภาพไว้ให้ครูใช้ในการจัดการเรียนการสอน การปฏิบัติที่คาดหวังที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การกระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญของการสอนเกี่ยวกับสุขภาพแก่นักเรียน ส่งเสริมให้ครูใช้จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในการวัดผลการเรียนการสอนทางด้านสุขภาพในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จัดหาอุปกรณ์การสอนที่เกี่ยวกับสุขภาพไว้ให้ครูใช้ประกอบการสอน และการจัดให้มีการปรับปรุงการเรียนการสอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่เกี่ยวกับสุขภาพ

ส่วนการปฏิบัติจริงที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ จัดหาหลักสูตร แผนการสอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตไว้ให้ครูใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูใช้จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในการวัดผลการเรียนการสอนทางด้านสุขภาพในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จัดหาอุปกรณ์การสอนที่เกี่ยวกับสุขภาพไว้ให้ครูใช้ประกอบการสอน กระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญของการสอน เกี่ยวกับสุขภาพแก่นักเรียน และการปฏิบัติจริงที่อยู่ในระดับน้อยได้แก่ การเยี่ยมชมชั้นเรียน เพื่อให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมการสอนที่เกี่ยวกับสุขภาพ แก่ครูติดต่อขอความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนในการดูแลให้นักเรียนมีการปฏิบัติทางด้านสุขภาพให้ถูกต้อง จัดให้มีการนิเทศการสอนเกี่ยวกับสุขภาพโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือศึกษานิเทศก์

2.5 ในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชนปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก แต่มีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย โดยรายชื่อของการปฏิบัติที่คาดหวังที่อยู่ในระดับมากได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในชุมชน จัดให้ครูและนักเรียนได้ร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น จัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนให้สอดคล้องกับงานสาธารณสุขในชุมชน ให้ความร่วมมือกับทางบ้านและชุมชนในการพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐานของชุมชน

ส่วนการปฏิบัติจริงที่อยู่ในระดับมากได้แก่ จัดให้ครูและนักเรียนได้ร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น สร้างความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในชุมชน และการปฏิบัติจริงที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ จัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนให้สอดคล้องกับงานสาธารณสุขในชุมชน ให้ความร่วมมือกับทางบ้านและชุมชนในการพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐานของชุมชน จัดให้มีการประชาสัมพันธ์การจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนให้ทางบ้านและชุมชนทราบ และการปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและผู้นำชุมชนในการปรับปรุงการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน

2.6 ในด้านการประเมินผลโครงการสุขภาพในโรงเรียนปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก แต่มีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย โดยรายชื่อของการปฏิบัติที่คาดหวังที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ จัดให้มีการประเมินผลโครงการสุขภาพในโรงเรียน โดยการสังเกตการปฏิบัติทางด้านสุขภาพของนักเรียน การนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลไปปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน จัดให้มีการประเมินผลโครงการสุขภาพในโรงเรียนโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานของกองอนามัยโรงเรียน จัดให้มีการประเมินผล

โครงการสุขภาพในโรงเรียนโดยใช้การสัมภาษณ์

ส่วนการปฏิบัติจริงที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลไปปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน จัดให้มีการประเมินผลโครงการสุขภาพในโรงเรียนโดยใช้การสัมภาษณ์ ติดต่อขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาแนะนำวิธีการประเมินผลโครงการสุขภาพในโรงเรียน และการจัดให้มีการประเมินผลโครงการสุขภาพในโรงเรียนโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานของกองอนามัยในโรงเรียน

2.7 ในการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียน เมื่อรวมทุกด้านปรากฏว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติที่คาดหวัง และการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยรายด้านของการปฏิบัติที่คาดหวังที่อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้านคือ การจัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะในโรงเรียน มีการปฏิบัติที่คาดหวังที่อยู่ในระดับมาก 5 ด้านได้แก่ การวางแผนโครงการสุขภาพในโรงเรียน การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน การสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่เกี่ยวกับสุขภาพ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน และการประเมินผลโครงการสุขภาพในโรงเรียน

ส่วนการปฏิบัติจริงที่อยู่ในระดับมากมี 3 ด้าน ได้แก่ การจัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะในโรงเรียน การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน และการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่เกี่ยวกับสุขภาพ การปฏิบัติจริงที่อยู่ในระดับน้อยมี 3 ด้านได้แก่ การวางแผนโครงการสุขภาพในโรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน และการประเมินผลโครงการสุขภาพในโรงเรียน

3. การเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติที่คาดหวังกับการปฏิบัติจริงในการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียน ตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 1 ปรากฏว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบการปฏิบัติที่คาดหวังกับการปฏิบัติจริงในการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียน ตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 1 ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยในประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ในด้านการวางแผนโครงการสุขภาพในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนมองเห็นความสำคัญของการวางแผนโครงการสุขภาพในโรงเรียน ดังจากผลการวิเคราะห์สถานการณ์ทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนพบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีวิชา เอกการบริหารการศึกษา ซึ่งการวางแผนก็เป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตรของการศึกษาด้านการบริหารการศึกษา ทำให้ผู้บริหารมีความคาดหวังที่จะปฏิบัติในการวางแผนโครงการสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก เพราะผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับวิธีดำเนินการทางด้านการวางแผนงานโครงการมาก่อน แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กิจกรรมที่ผู้บริหารมีความคาดหวังที่จะปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยคือ การจัดให้มีการสำรวจปัญหาสุขภาพของประชาชนในชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมในเรื่องนี้อยู่นอกเหนือความรับผิดชอบของทางโรงเรียน และอีกประการหนึ่งคือ โรงเรียนอาจขาดแคลนบุคลากรสำหรับดำเนินการในเรื่องนี้ จึงทำให้ผู้บริหารมีความคาดหวังที่จะปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ส่วนการปฏิบัติจริง ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนอาจไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และชุมชนมากเท่าที่ควรดังผลการวิจัยของ สุวิช แก้วเกษ (2518 : 56-61) เรื่อง งานบริหารการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า มีผู้ปกครองเป็นส่วนน้อยเท่านั้นที่มาติดต่อกับทางโรงเรียน เนื่องจากประชาชนทั่วไปมีทัศนคติต่อโรงเรียนที่ว่า ผู้ปกครองมีหน้าที่ส่งเด็กมาเรียนเท่านั้น ส่วนเรื่องอื่น ๆ โรงเรียนต้องหาทางดำเนินการเอง และผลการวิจัยในครั้งนี้ก็พบว่า ในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ โดยเฉพาะในเรื่อง การส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนรับผิดชอบในการวางแผนการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน ซึ่งอาจเป็นเพราะโรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ไม่สามารถดึงความสนใจของชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนได้ จึงทำให้การจัดทางด้านการวางแผนโครงการสุขภาพในโรงเรียนสามารถปฏิบัติได้ในระดับน้อย

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ปกครองนักเรียนอาจขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนโครงการสุขภาพในโรงเรียน ทำให้ไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการวางแผนโครงการสุขภาพในโรงเรียน ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ วิลาศ จันทรัตน์

(2524 : 80) เรื่อง การบริหารงานสุขภาพอนามัยโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ซึ่งพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการ วางแผนประสานงานในการปฏิบัติงานด้านสุขภาพร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนอยู่ในระดับน้อย ซึ่ง ในการจัดการวางแผนโครงการสุขภาพในโรงเรียนนั้นจำเป็นต้องมีอย่างยิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และมองเห็นความสำคัญของ การวางแผนโครงการสุขภาพในโรงเรียน และร่วมมือกันดำเนินการทางด้านนี้อย่างจริงจัง จึงจะทำให้การวางแผนโครงการสุขภาพในโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม

2. ในด้านการจัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะในโรงเรียน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

การจัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะในโรงเรียน เป็นงานหลักของโรงเรียนคือ การบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่จึงมีนโยบาย ที่จะจัดอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียนให้มีความสะอาดร่มรื่นและสวยงาม มีห้องน้ำห้องส้วม โต๊ะเรียน ม้านั่ง ที่ถูกสุขลักษณะและเพียงพอกับจำนวนนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งถ้า ผู้บริหารโรงเรียนสามารถจัดให้โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่สุลักษณะและสวยงามแล้วมักจะทำให้ ได้รับคำชมเชยจากผู้บังคับบัญชาระดับสูงที่มาตรวจเยี่ยมโรงเรียน หรือจากประชาชนที่เข้ามา ติดต่อกับทางโรงเรียน จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความคาดหวังที่จะปฏิบัติได้อยู่ในระดับมากที่สุด แต่ในส่วนของ การปฏิบัติจริงนั้นผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติได้ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

2.1 โรงเรียนอาจขาดแคลนงบประมาณเนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษาได้รับ งบประมาณจากทางราชการไม่มากนัก ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของ กาญจนา บุญมี (2527 : 153) เรื่อง สภาพปัญหา และความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดโครงการสุขภาพใน โรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพฯ พบว่า การจัดโครงการ สุขภาพในโรงเรียนยังมีปัญหาด้านงบประมาณอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการจัดสภาพ แวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะในโรงเรียนส่วนใหญ่จำเป็นต้องใช้งบประมาณสูง อาทิ เช่น การปรับปรุง พื้นที่บริเวณโรงเรียนให้มีขนาดเพียงพอกับจำนวนนักเรียน การก่อสร้างห้องส้วมและที่บัสสาวะ ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ทำให้ผู้บริหารไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ แต่อย่างไร ก็ตาม ผลการวิจัยก็พบว่า มีกิจกรรมหลายกิจกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนสามารถปฏิบัติได้อยู่ใน ระดับมากที่สุด และมาก ตามลำดับ ได้แก่ การจัดให้มีถังใส่ขยะประจำห้องเรียนทุกห้อง

การสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน การจัดให้มีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาดและ ถูกสุขลักษณะเพียงพอ การจัดให้มีการดูแลรักษาความสะอาดและการกำจัดขยะมูลฝอยภายใน บริเวณโรงเรียนอย่างทั่วถึง เป็นต้น ทั้งนี้เพราะกิจกรรมเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณ สำหรับดำเนินการมากนัก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญและความ จำเป็นของการจัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะในโรงเรียนและสามารถปฏิบัติอยู่ในระดับมากได้

2.2 สถานที่ตั้งของโรงเรียนไม่เหมาะสม เช่น บริเวณโรงเรียนคัมแคม เกินไปไม่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน บริเวณโรงเรียนเป็นที่ลุ่มมี น้ำท่วมทุกปี ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของ พัชรา กาญจนารัตน์ (2517 : 70) เรื่อง สิ่งแวดล้อมทางสุขภาพของโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพที่ตั้งของ โรงเรียนประถมศึกษามากกว่าร้อยละ 70 ตั้งอยู่ในที่ลุ่ม และโรงเรียนดังกล่าวมากกว่าร้อยละ 62 ตั้งอยู่ในวัดหรือสุเหร่า และแหล่งที่พักอาศัย และส่วนใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาที่มีเนื้อที่ และบริเวณโรงเรียนไม่เพียงพอ และจากผลการวิจัยในครั้งนี้ก็พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนได้ ให้ออกคิด เห็นที่สอดคล้องกับผลการวิจัยดังกล่าวว่า โรงเรียนตั้งอยู่ในเขตของวัด สุเหร่า บางแห่งก็อยู่ติดกับถนนหลวงทั้ง 2 ด้าน บางแห่งก็มีน้ำท่วมทุกปีไม่สามารถปลูกต้นไม้ให้เจริญ งอกงามได้ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนไม่สามารถปฏิบัติได้ในระดับมากที่สุดในเรื่องนี้

3. ในด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนมีการปฏิบัติที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก และมีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา ได้มีการจัดตั้งโครงการสุขภาพ สาย การศึกษาขึ้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 4 พ.ศ. 2520-2524 ซึ่งมีจุด มุ่งหมายสำคัญด้านหนึ่งคือ การจัดการอนามัยโรงเรียนให้ทั่วถึงและเพียงพอกับความจำเป็นใน โรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในโครงการ (โครงการสุขภาพสายการศึกษา 2520 : 2) ซึ่งใน เขตการศึกษาที่ 1 มีโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในโครงการสุขภาพสายการศึกษาตั้งแต่ พ.ศ. 2522-2529 จำนวน 552 โรงเรียน โดยจะให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการจัดบริการสุขภาพ ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้โรงเรียนยังได้รับความร่วมมือจากงานบริการ อนามัยโรงเรียน ซึ่งดำเนินงานโดย กองอนามัยโรงเรียน กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายว่าจะให้บริการ

อนามัยโรงเรียนให้ครอบคลุมประชากรวัยเรียนทั่วประเทศร้อยละ 90 (กองอนามัยโรงเรียน 2527 : อัดสำเนา) ตามแผนงานนี้โรงเรียนต่าง ๆ จะต้องร่วมมือกับเจ้าหน้าที่อนามัยโรงเรียน จัดบริการอนามัยโรงเรียนเป็นประจำตลอดปี และนอกเหนือจากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว เจ้าหน้าที่อนามัยโรงเรียนจะมาร่วมวางแผนการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนร่วมกับผู้บริหารโรงเรียนตลอดมีการศึกษาชั้น ๆ ด้วย ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความคาดหวังที่จะปฏิบัติได้ในระดับมาก และสามารถปฏิบัติจริงได้ในระดับมากเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่าผู้บริหารคาดหวังที่จะปฏิบัติได้ในระดับมากที่สุดในเรื่อง การจัดให้มีบัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียนทุกคน การจัดให้มีการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงของนักเรียน ทั้งนี้เพราะกิจกรรมทั้ง 2 อย่างนี้ โรงเรียนสามารถกระทำได้อย่างเต็มที่ เพราะการจัดให้มีบัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียนทุกคนนั้น โรงเรียนไม่ต้องเสียงบประมาณในการจัดหา เพราะได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เป็นผู้จัดหาให้ทางโรงเรียนเอง และการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงของนักเรียนก็กระทำโดยครูประจำชั้น ซึ่งไม่ต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้มากนัก ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงมีความคาดหวังที่จะปฏิบัติได้ในระดับมากที่สุด และปฏิบัติจริงได้ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกันกิจกรรมที่ผู้บริหารมีความคาดหวังที่จะปฏิบัติได้ในระดับมาก แต่มีการปฏิบัติจริงได้ในระดับน้อย ได้แก่ การติดตามผลการรักษา นักเรียนที่เจ็บป่วยที่บ้าน การจัดสวัสดิการ เพื่อส่งเสริมสุขภาพและสวัสดิภาพแก่ครูและบุคลากรในโรงเรียน และการจัดหาอุปกรณ์เพื่อป้องกันอัคคีภัยในโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมทั้ง 3 อย่างนี้เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์แก่นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมาก แต่การจัดตั้งอาศัยบุคลากรและงบประมาณจำนวนมากจึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความคาดหวังที่จะปฏิบัติได้ในระดับมาก แต่ปฏิบัติจริงได้ในระดับน้อย

4. ในด้านการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่เกี่ยวกับสุขภาพ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติที่คาดหวัง และการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 เป็นต้นมา ทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดให้มีโครงการเร่งรัดคุณภาพการศึกษาในระดับประถมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเร่งพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 โดยเร่ง

ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพในทุกกลุ่มประสบการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มทักษะภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การมีสุขนิสัยที่ดี และมีสุขภาพ มีกิจนิสัยและทักษะเบื้องต้นที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาอาชีพ เศรษฐกิจ สังคม และชุมชน โดยเร่งรัดให้ผู้บริหารทุกระดับให้ปฏิบัติงานการบริหารและการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2530 : อัดสำเนา) จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีการตื่นตัวและเอาใจใส่ต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนทุกกลุ่มประสบการณ์มากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการเร่งรัดคุณภาพการศึกษาดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ในด้านการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่เกี่ยวกับสุขภาพนั้น มีบางกิจกรรมที่ผู้บริหารมีการปฏิบัติจริงได้ในระดับน้อย เช่น การจัดให้มีการนิเทศการสอนเกี่ยวกับสุขภาพโดยศึกษานิเทศก์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการสอนเกี่ยวกับสุขภาพแก่ครู และการติดต่อขอความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนในการดูแลให้นักเรียนมีการปฏิบัติทางด้านสุขภาพที่ถูกต้อง ซึ่งหน่วยงานในระดับสูงควรจะได้มีการเร่งรัดปรับปรุงให้ผู้บริหารได้มีการปฏิบัติให้มากขึ้น ก็จะเป็นการตอบสนองนโยบายการเร่งรัดคุณภาพการศึกษาของชาติให้บรรลุเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

5. ในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนมองเห็นความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน เพราะสามารถทำให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน และทางโรงเรียนสามารถใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้ดังนั้นจึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนคาดหวังที่จะปฏิบัติเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน อยู่ในระดับมาก แต่การปฏิบัติจริงผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติได้ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

5.1. โรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์และมีการขอความร่วมมือจากทางบ้าน และชุมชนน้อยเกินไป ดังผลการวิจัยของ สุวิช แก้วเกษ (2518 : 59-61) พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนได้ให้ความคิดเห็นว่า โดยทั่วไปแล้วโรงเรียนประถมศึกษาไม่ค่อยได้แจ้งความเคลื่อนไหวใด ๆ ให้ชุมชน หรือผู้ปกครองนักเรียนทราบมากนัก นอกจากจะได้รับฟังจากการบอกเล่าของบุตรหลานเท่านั้น และจากผลการวิจัยของ สะอาด พรหมน้อย (2524 : 159)

เรื่อง การจัดประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์พบว่า ในด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยการจัดกิจกรรมของนักเรียน การจัดงานประจำปี การบริการของโรงเรียนแก่ชุมชน และการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนมาให้ความรู้แก่ครู และนักเรียน ทางโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารขาดความรู้และทักษะในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ขาดเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ และขาดแคลนทางด้านการเงิน ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.2 ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนยังมองไม่เห็นความสำคัญของการร่วมมือระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน ในการจัดกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

5.2.1 ผู้ปกครองและชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยเฉพาะโครงการสุขภาพในโรงเรียน ดังผลการวิจัยของ เถลิงศักดิ์ พัฒนโน (2514 : 21-23) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการศึกษา ประชาบาลพบว่า ประชาชนขาดความรู้และความเข้าใจในเรื่องการศึกษา ขาดความสนใจ ทั้งนี้เพราะมีความเข้าใจว่ากิจกรรมการศึกษาทุกอย่าง เป็นเรื่องของทางโรงเรียนโดยเฉพาะ ทั้งนี้อาจเป็น เพราะเกิดจากการบริการงานของส่วนกลาง ซึ่งควบคุมท้องถิ่นและโรงเรียนมากเกินไป และไม่สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา จึงทำให้ผู้ปกครองและชุมชนซึ่ง เคยชินกับระบบการบริหารการศึกษาแบบเก่าไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนเท่าที่ควร

5.2.2 ผู้ปกครองและชุมชนไม่ค่อยมีเวลาให้กับกิจกรรมของโรงเรียนมากนัก เพราะต้องออกไปประกอบอาชีพ ทั้งนี้อาจเป็น เพราะในปัจจุบันฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนส่วนใหญ่ไม่ดี ทำให้ต้องทำงานแข่งกับเวลาจึงให้ความสนใจกับบุตรหลานและทางโรงเรียนน้อย ดังผลการวิจัยของ จันทราณี สงวนนาม (2515 : 176) เรื่อง การบริหารการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคกลางพบว่า โรงเรียนไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากชุมชนมากนัก เนื่องจากผู้ปกครองและชุมชนมีภาระเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และเห็นว่าเรื่องการจัดการศึกษาเป็นเรื่องของทางโรงเรียนโดยเฉพาะ ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวก็พอจะชี้ให้เห็นว่า การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนนั้นโรงเรียนได้รับ

การตอบสนองจากชุมชนน้อย ดังนั้นจึงควรได้มีการปรับปรุงและส่งเสริมการปฏิบัติในด้านนี้ให้มากขึ้น เพื่อให้การจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จมากขึ้น

6. ในด้านการประเมินผลโครงการสุขภาพในโรงเรียน จากผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติที่คาดหวังอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการประเมินผลโครงการสุขภาพในโรงเรียนเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโดยตรงที่จะต้องปฏิบัติ เพราะผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ส่งเสริม ควบคุม นิเทศ และประเมินผลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน รวมทั้งการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนด้วย ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงเห็นความสำคัญ และมีความคาดหวังที่จะปฏิบัติได้อยู่ในระดับมากทุกข้อ แต่การปฏิบัติจริง ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารมีการปฏิบัติจริงได้อยู่ในระดับน้อยทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

ผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดผลและประเมินผล เพราะการวัดผลและการประเมินผลเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถในระดับสูง และต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลที่มีความรู้เฉพาะในด้านนี้ในการประเมินผลโครงการสุขภาพในโรงเรียนซึ่งต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนได้เหมาะสมและรัดกุมอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติในด้านนี้อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประชา ลิกขปัญญา (2524 : 126) เรื่อง การปฏิบัติจริงในการจัดนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษาพบว่า กิจกรรมด้านการประเมินผลส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย เพราะขาดความรู้ในเรื่องการวัดและประเมินผลและการวิจัยเบื้องต้น ดังนั้นจึงควรให้มีการส่งเสริมให้มีการอบรมเพิ่มพูนทักษะในด้านการประเมินผลแก่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาให้มีความรู้และทักษะในด้านนี้ให้มากขึ้นก็จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนและต่อการจัดการศึกษาต่อไปด้วย

7. ในด้านการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก และมีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

การจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านสุขภาพแก่นักเรียน และบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ซึ่งถ้าโรงเรียนได้เร่งรัดปรับปรุงการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนอย่างจริงจังแล้วนอกจากจะทำให้แก่นักเรียนและบุคลากรทุกคนใน

โรงเรียนมีสุขภาพดียังทำให้การปฏิบัติงานของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมองเห็นความสำคัญของการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน และคาดหวังที่จะปฏิบัติได้ในระดับมาก

ในส่วนของ การปฏิบัติจริงนั้นผู้บริหารมีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก เช่น เดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนนั้นทางโรงเรียนได้รับความร่วมมือ และช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ คณะอนุกรรมการศึกษาสายการศึกษา และ กองอนามัยโรงเรียน โดยเร่งรัดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือพัฒนางานสุขภาพในโรงเรียนทางด้านการส่งเสริมบุคลากรหลักสูตรการเรียนการสอนสุขภาพ การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนและการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน พร้อมทั้งจัดให้มีการประชุม อบรมผู้บริหารโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน และออกติดตามประเมินผลการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติได้ในระดับมาก เช่น เดียวกัน

8. จากผลการวิจัยที่พบว่า การปฏิบัติที่คาดหวังและการปฏิบัติจริงในการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในทุกด้านและรายข้อ และไม่เป็นไปตามสมมุติฐานนั้น เพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติที่คาดหวังอยู่ในระดับที่มากกว่าการปฏิบัติจริงในทุกด้านและรายข้อ ซึ่งแสดงว่า ผู้บริหารมีความคาดหวังในเรื่องต่าง ๆ สูงกว่าสภาพการปฏิบัติที่เป็นจริง ดังผลการวิจัยของ จินดา บุญช่วย เกื้อกูล (2528 : 59-60) เรื่อง การเปรียบเทียบสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง เกี่ยวกับการบริการสุขภาพในโรงเรียนตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นว่าสภาพที่คาดหวัง เกี่ยวกับการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนโดยส่วนรวมมีระดับสูงกว่าสภาพที่เป็นจริง และจากผลการวิจัยของ ประชา ลิกขปัญญา (2524 : 121-123) เรื่อง การปฏิบัติจริงในการจัดนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความคาดหวังในการจัดนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนสูงกว่าการปฏิบัติจริง และอีกประการหนึ่งผู้บริหารมีความคิดเห็นว่า การจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนมีปัญหาและอุปสรรคมาก ดังที่มีผู้บริหารโรงเรียนหลายคนได้ให้ข้อเสนอแนะว่าปัญหาการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนเกิดจากการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ขาดแคลนงบประมาณ และชุมชนไม่ให้ความ

ร่วมมือเท่าที่ควร ซึ่งถ้าหากโรงเรียนมีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนแล้ว การปฏิบัติจริงก็น่าจะมีปริมาณที่มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งการแก้ไขปัญหาคือการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียนนั้นผู้บริหารโรงเรียนอาจมีความคิดเห็นว่าการแก้ไขปัญหาคือการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนอาจทำได้โดยการส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดขึ้น การแก้ไขปัญหาคือการขาดแคลนงบประมาณโดยการส่งเสริมให้มีการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และการแก้ไขปัญหาคือเกิดจากไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากชุมชนโดยการส่งเสริมให้มีการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนให้มากขึ้นจัดให้มีการประชาสัมพันธ์โครงการสุขภาพในโรงเรียนหลาย ๆ รูปแบบ ก็จะทำให้การจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเมื่อผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาต่าง ๆ สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ ผู้บริหารจึงมีการปฏิบัติที่คาดหวังในการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับที่มากกว่าการปฏิบัติจริงจนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญดังกล่าว

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาสำคัญในการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนเกิดจากการที่ผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน บุคลากรทั้งภายในและนอกโรงเรียนไม่ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนเท่าที่ควร ตลอดจนการขาดแคลนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอแนะจากผลการวิจัย ดังนี้

1. ควรจัดให้มีการฝึกอบรมผู้บริหารโรงเรียน และครูในโรงเรียนให้มีความรู้ และทักษะทางด้าน การวางแผนโครงการสุขภาพในโรงเรียน การประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน และการประเมินผลโครงการสุขภาพในโรงเรียน ให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น
2. ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมสัมมนา เกี่ยวกับการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนในระดับกลุ่มโรงเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปปรับปรุงการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนของตนให้เกิดผลดีมากยิ่งขึ้น

3. ควรส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนโดยการจัดให้มีการประชาสัมพันธ์โรงเรียนหลาย ๆ รูปแบบ เช่น เอกสาร เครื่องขยายเสียง การประชุมชี้แจง และการเยี่ยมเยียนพบปะพูดคุย เป็นต้น
4. โรงเรียนควรจัดให้มีสมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า เพื่อประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์และขอความร่วมมือในการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน
5. โรงเรียนควรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับ เจ้าอาวาสวัด ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่ บ้าน กำนัน ให้มากที่สุด เพราะบุคคลเหล่านี้มีอิทธิพลทางด้านจิตใจของประชาชนในชุมชน และมีส่วนช่วยเหลือการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนได้เป็นอันมาก
6. ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมของโครงการสุขภาพในโรงเรียนที่ไม่ต้องใช้งบประมาณมากนัก เช่น การจัดโครงการนักเรียนผู้นำสาธารณสุขในโรงเรียน การจัดสัปดาห์รณรงค์เรื่องความสะอาด เรื่องการแปรงฟัน การจัดดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานในโรงเรียน
7. ส่งเสริมให้โรงเรียนพยายามใช้วัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ในการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนให้มากที่สุด
8. โรงเรียนควรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน เพราะจะทำให้การพัฒนาโครงการสุขภาพในโรงเรียนประสบผลสำเร็จ จึงควรจัดกิจกรรมให้บ้านและชุมชนได้มีส่วนร่วมกิจกรรมของโรงเรียนมากขึ้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมวันแม่ การจัดงานประเพณีของท้องถิ่นขึ้นภายในโรงเรียน การเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่ครูและนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องเดียวกันนี้กับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษาอื่น ๆ เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาการปฏิบัติในการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียนทั่วประเทศ
2. ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องเดียวกันนี้โดยศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครู และผู้บริหารโรงเรียน เพื่อเปรียบเทียบผลและอาจเป็นแนวทางชี้ให้เห็นการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนของครูและผู้บริหารโรงเรียนในอนาคตได้อีกด้วย

3. ควรมีการศึกษาวิจัยการเปรียบเทียบการปฏิบัติที่คาดหวังกับการปฏิบัติจริงในการจัดบริการสุขภาพ หรือการจัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกละเลยในโรงเรียน หรือการดำเนินงานโครงการย่อย ๆ เช่น โครงการอาหารกลางวัน เป็นต้น ด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะโดยเจาะลึกถึงรายละเอียดให้มากที่สุดเพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงการจัดดำเนินงานแต่ละด้านต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย